

ЗАТВЕРДЖУЮ

ректор Національного університету
«Одеська юридична академія»

Олег ТОДОЩАК

професор

ВИСНОВОК

Національного університету «Одеська юридична академія» щодо дисертації Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право» (тема дисертації затверджена Вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» 7 вересня 2022 року, протокол № 1)

Витяг

з протоколу засідання фахового семінару кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу Національного університету
«Одеська юридична академія»
№ 4 від 22 жовтня 2025 року

Присутні:

завідувач кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
д.ю.н., професор Голубєва Н.Ю.

д.ю.н., професор Волкова Н. В. – *науковий керівник*;

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
д.ю.н., професор Андронов І.В.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Бут І.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Дрогозюк К.Б.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Іліопол І.М.

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.
філос. в галузі права Московчук Д.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Павлова Ю.С.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Полуніна О.О.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Полюк Ю.І.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Притуляк В.М.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Стоянова Т.А.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Цал-Цалко Ю.Ю.;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу,
к. ю. н., доцент Яніцька І.А.;

лаборант кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу
Рабоча О.О.

аспірантка Русецька О.О.

З присутніх 3 доктори юридичних наук, 10 кандидатів юридичних наук та 1 доктор філософії в галузі права – фахівці за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження Русецької О.О. на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», поданого на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо рекомендації до разового публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Слухали:

Доповідь здобувачки ступеня вищої освіти доктора філософії Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», поданої на здобуття вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, методологію дисертаційного дослідження, охарактеризувала його об'єкт та предмет, виклала науково-практичну значимість роботи, надала відомості щодо впровадження результатів дослідження.

Обґрунтовуючи вибір теми дисертаційного дослідження, здобувачка зазначає, що невиконання чи несвоєчасне виконання судових рішень та рішень інших уповноважених органів створює загрозу гарантіям державного захисту конституційних прав і свобод, законності та правопорядку у суспільстві. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення законодавства про виконавче провадження, процесуального законодавства України, правозастосовної діяльності судів у справах, що

пов'язані з оскарженням рішень, дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби тощо, приведення національного законодавства у відповідність до міжнародно-правових актів, що регулюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення), потребою у зміні державної політики у цій сфері. Введення воєнного стану стало поштовхом для внесення відповідних корективів до примусового виконання рішень. Однак, навіть в умовах воєнного стану право на виконання рішень, гарантується Конституцією України та не підлягає обмеженню.

Актуальність У більшості наукових досліджень проблематика учасників виконавчого провадження як до здобуття Україною незалежності, так і сучасними правниками здебільшого висвітлювалася щодо окремих учасників виконавчого провадження, таких як державний виконавець, сторони виконавчого провадження тощо. Однак до цього часу відсутні у вітчизняній науці саме комплексні дослідження щодо правового статусу всіх учасників виконавчого провадження. Також, державою було проведено реформування системи примусового виконання рішень в Україні, зокрема були внесені кардинальні зміни до законодавства про виконавче провадження. До основних змін необхідно віднести: запровадження інституту приватних виконавців; запровадження Єдиного реєстру боржників та Єдиного реєстру приватних виконавців. Були внесені зміни щодо добровільного виконання рішень, а саме при відкритті виконавчого провадження строк для самостійного (добровільного) виконання рішення боржнику вже не надається. Змінено строки вчинення вагомих виконавчих дій, реалізація майна боржника відповідно до змін здійснюється на електронних торгах. Виконавець при відкритті виконавчого провадження зобов'язаний одразу накладати арешт на майно (кошти) боржника, а після відкриття виконавчого провадження виконавець зобов'язує боржника подати декларацію про доходи та майно та багато ін.. Однак, незважаючи на це деякі питання правового статусу учасників виконавчого провадження дотеперішнього часу є не вирішеними, потребують теоретичного осмислення та законодавчого уточнення.

Актуалізує дослідження також наявність суперечностей між нормами цивільного процесуального, господарського процесуального та виконавчого законодавства України тощо. Аналіз судової практики щодо примусового виконання рішень також свідчить про наявність низки проблем, що стосуються правового статусу учасників виконавчого провадження та відсутність єдиного підходу до їх вирішення. Тому правові питання, пов'язані визначенням правового статусу учасників виконавчого провадження потребують подальшого наукового осмислення.

Теоретичну основу дослідження. При дослідженні теми використовувались праці вітчизняних науковців, в яких розглядалася взагалі проблематика примусового виконання рішень та зокрема, учасників виконавчого провадження, серед яких: А. М. Авторгов, І. В. Андронов, Ю. В. Білоусов, Н. В. Волкова, О. Б. Верба, А. В. Гайченко, Н. Ю. Голубєва, Н. М. Грабар, К. В. Гусаров, Д. Є. Забзалюк, П. П. Заворотько, Д. Ю. Іщенко, М. Є. Кисельов, Д. Д. Луспеник, П. В. Макушев, Ю. Д. Притика, В. М. Притуляк, Л. Л. Тарасенко, С. Я. Фурса, С. А. Чванкін, М. Й. Штефан, С. В. Щербак та ін.

Утім, цілісного системного дослідження правового статусу учасників виконавчого провадження, в якому були б комплексно розглянуті питання правового статусу всіх учасників виконавчого провадження, таких як: державний виконавець, приватний виконавець, сторони, представник, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач тощо, у вітчизняній науці до теперішнього часу не розроблене. Також немає єдності й у підходах щодо: визначення ролі суду у виконавчому провадженні; класифікації суб'єктів виконавчого провадження; правового статусу як державного так і приватного виконавця та їх повноважень; з'ясування сутності та окреслення меж повноважень представника та прокурора у виконавчому провадженні та інших учасників виконавчого провадження; визначення поняття та змісту зловживання правами у виконавчому провадженні та протидії їх зловживанню тощо.

Необхідність приведення законодавства про виконавче провадження України до європейських стандартів з метою ефективного виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) у примусовому порядку, що також зумовлює актуальність дисертаційного дослідження. Таким чином, вибір теми дисертації зумовлений необхідністю розвитку науки виконавчого провадження, зокрема дослідженні правового статусу учасників виконавчого провадження, вдосконалення чинного законодавства України в цій сфері та практики його застосування.

Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, акти національного законодавства, які регулюють примусове виконання рішень судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» на 2021–2025 рр., що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя

людини в людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у розробці концептуальних положень визначення правового статусу учасників виконавчого провадження. Для досягнення мети у дисертаційній роботі вирішувалися такі завдання: обґрунтувати основні сучасні методологічні підходи до дослідження правового статусу учасників виконавчого провадження; визначити поняття суб'єктів виконавчого провадження та надати їх класифікацію; розкрити повноваження суду щодо примусового виконання рішень; встановити систему (модель) примусового виконання рішень; охарактеризувати правовий статус державних та приватних виконавців; визначити поняття сторін та їх правовий статус у виконавчому провадженні; виявити специфіку зловживання правами та встановити зміст механізму запобігання та протидії зловживанням процесуальними правами у виконавчому провадженні; розкрити зміст поняття та структури правового статусу прокурора, представника та інших учасників виконавчого провадження; сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового статусу учасників виконавчого провадження, актів чинного законодавства України в цій сфері з урахуванням міжнародних та європейських стандартів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають між учасниками виконавчого провадження та іншими суб'єктами виконавчого провадження в процесі примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб).

Предметом дослідження є правовий статус учасників виконавчого провадження.

Методи дослідження. Відповідно до мети і завдань дисертаційного дослідження в процесі роботи застосовані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ. Використання історико-правового методу дозволило визначити основні етапи становлення та розвитку системи (моделі) примусового виконання рішень (розділ 1 дисертації). Порівняльно-правовий (компаративістський) метод застосовувався при дослідженні актів цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративного законодавства та актів про виконавче провадження вітчизняного та зарубіжного законодавства тощо, зарубіжної наукової літератури, що сприяло виявленню аналогічних правових конструкцій правового статусу учасників виконавчого провадження (розділи 1, 2, 3 та 4 дисертації). Метод безпосереднього аналізу матеріалів судової практики з виконавчого провадження дозволив одержати необхідні знання та виокремити загальні та відмінні ознаки (елементи), притаманні окремим правовим категоріям, та визначити їх належність саме до виконавчого провадження (розділи 2, 3, 4 дисертації). За допомогою методу

системно-структурного аналізу було визначено загальну систему і здійснено внутрішню структуризацію правового статусу виконавців, сторін, представників, прокурора та інших учасників виконавчого провадження (розділи 2, 3, 4 дисертації). Формально-логічний метод застосовувався для надання та аргументації наукових висновків та пропозицій щодо удосконалення законодавства (розділи 1, 2, 3, 4 дисертації).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим в українській науці виконавчого провадження спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем правового статусу учасників виконавчого провадження, виконаним на матеріалах оновленого виконавчого, цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративного законодавства України.

У дисертаційному дослідженні отримані такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

- сформульовано єдиний концептуальний підхід до розуміння змісту зловживання правами у виконавчому провадженні як правопорушення учасників виконавчого провадження (сторін, їхніх представників) при примусовому виконанні рішень, що здійснюється всупереч завданню та принципам виконавчого провадження, у формі діяльності або бездіяльності, з метою отримання певної неправомірної вигоди, наслідком якої є вчинення перешкод щодо примусового виконання рішень або неможливості виконання рішень та заподіяння шкоди правам та інтересам інших учасників виконавчого провадження;
- запропоновано встановити порядок (механізм) притягнення до відповідальності сторін та їх представників за зловживання правами у виконавчому провадженні на законодавчому рівні. А саме: у випадку встановлення зловживання правами стороною її представником щодо виконання рішень суду, виконавець з власної ініціативи або за клопотанням учасників виконавчого провадження звертається до суду, який видав виконавчий документ для притягнення їх до відповідальності. Щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб) виконавець звертається до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом. Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню правами у вигляді накладення штрафу передбаченим законодавством.
- запропоновано на законодавчому рівні встановити право пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, з метою захисту прав та інтересів інших осіб, якщо за їхньою заявою було розпочато судовий процес та ухвалене відповідне рішення.

Конкретизовано віднести зазначених суб'єктів до учасників виконавчого провадження;

- запропоновано судовий контроль за виконанням судового рішення розглядати як один із засобів захисту порушених прав, свобод та інтересів сторін виконавчого провадження, а оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби - як здійснення правосуддя судом;

- доведено необхідність віднести помічника приватного виконавця до інших учасників виконавчого провадження;

- доведено необхідність розширення суб'єктного складу осіб, які мають право заявляти відводи виконавцю, і наділити таким правом прокурора;

вдосконалено:

- зміст категорії «ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням» який включає умисне вчинення будь-яких свідомих дій або бездіяльність боржника, спрямованих на невиконання зобов'язань покладеного на нього відповідним рішенням з грубим порушенням строків виконання рішень у примусовому порядку, якщо для такого виконання є всі належні умови (наявне майно, кошти тощо), що має наслідки неможливість виконання рішень у примусовому порядку та порушують права та інтереси учасників виконавчого провадження;

- поняття стягувача у виконавчому провадженні в частині, що стягувачем є особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ, за яким відкрито виконавче провадження. Конкретизовано коло осіб, які є стягувачами у виконавчому провадженні, включаючи фізичну особу-підприємця;

- поняття боржника у виконавчому провадженні в частині, що боржником є особа на яку покладається обов'язок щодо виконання рішення за виконавчим документом, за яким відкрито виконавче провадження. Конкретизовано коло осіб, які є боржниками у виконавчому провадженні, включаючи фізичну особу-підприємця;

- науковий підхід щодо класифікації суб'єктів виконавчого провадження в частині виокремлення їх в різні види з розширенням їхнього переліку. З урахуванням критерія юридичної заінтересованості у вчиненні виконавчих дій та залежно від правового статусу особи у виконавчому провадженні, запропоновано класифікувати суб'єктів виконавчого провадження на наступні види: виконавець (державний, приватний); учасники виконавчого провадження. В свою чергу учасників виконавчого провадження поділяються на: 1) особи, які беруть участь у виконавчому провадженні: сторони (стягувач, боржник), прокурор (у разі представництва інтересів держави в суді), органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи;

2) представники; 3) інші учасники виконавчого провадження (помічник приватного виконавця, експерт, спеціаліст, перекладач, суб'єкт оціночної діяльності-суб'єкт господарювання, особи, права інтелектуальної власності яких порушені, за виконавчими документами про конфіскацію та знищення майна, поняті, працівники поліції, представники органів опіки і піклування, інші органи та установи у порядку, встановленому законом);

- науковий підхід про необхідність запровадження надання правничої допомоги у виконавчому провадженні виключно адвокатом, у разі якщо сторона виконавчого провадження є фізичною особою. Конкретизовано, коло осіб, які можуть буди представниками у виконавчому провадженні включаючи особу, яка досягла вісімнадцяти років та має повну цивільну дієздатність, у разі якщо вона приймала участь у суді як представник у малозначних справах та отримала відповідне рішення по справі, що підлягає примусовому виконанню;

набило подальшого розвитку:

- висновок про необхідність відновлення авансового внеску у виконавчому провадженні з розширенням кола осіб, які б звільнялись від сплати такого внеску з урахуванням їхнього майнового стану. А також звільнення від сплати такого внеску стягувачів за рішеннями, де боржником є держава, державний орган та прокурор;

- теза про неможливість віднесення суду до кола суб'єктів виконавчого провадження, в силу його правового статусу;

- висновок про необхідність трактування, за наявності ознак умисного ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням як спосіб невиконання рішень, який передбачає кримінальну відповідальність відповідно до КК України. Конкретизовано, що за наявності ознак умисного ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, виконавець складає акт про порушення і звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення боржником.

- висновок про доцільність надання приватному виконавцю права за наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, виносити постанову про встановлення тимчасового обмеження прав боржника;

- висновок про необхідність на законодавчому рівні поступово надати приватним виконавцям більший обсяг повноважень щодо примусового виконання окремих рішень, що належать до виконання тільки державним виконавцям. Конкретизовано, що розширення повноважень приватного виконавця повинно відбуватись поступово, а саме вже сьогодні, у період воєнного стану, приватним виконавцям слід надати повноваження щодо виконання рішень на користь держави та рішень адміністративних судів, де

боржником не виступає держава, після закінчення воєнних дій - рішень про стягнення з державних комунальних підприємств та рішень про вселення і виселення фізичних осіб, натомість рішення ЄСПЛ, рішення про відібрання дітей, рішення щодо неповнолітніх необхідно віднести до компетенції тільки державних виконавців;

- висновок про необхідність розширення повноважень помічника приватного виконавця, а саме надати право помічнику приватного виконавця за його дорученням проводити опис майна боржника, представляти інтереси приватного виконавця в державних органах. Обґрунтовано необхідність встановлення механізму виконання доручення щодо проведення опису майна боржника помічником приватного виконавця, зокрема слід передбачити на законодавчому рівні здійснення певних виконавчих дій щодо цього, а саме: приватний виконавець виносить постанову про опис майна боржника та письмове доручення про здійснення реалізації такого опису. Помічник приватного виконавця здійснює всі необхідні дії, які визначені приватним виконавцем у дорученні. Після закінчення опису майна боржника помічником, приватний виконавець перевіряє виконання доручення та виносить постанову про арешт описаного майна;

- науковий підхід до розмежування понять «ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням» та «зловживання правами у виконавчому провадженні» в частині зазначення про їхню різну правову природу, зміст, суб'єктний склад тощо. Ухилення від виконання зобов'язань за рішенням може стосуватися тільки боржника, якщо він умисно їх не виконує, оскільки саме на боржника покладені такі зобов'язання, а зловживати правами у виконавчому провадженні може як і боржник, так і стягувач та їхні представники, якщо вони порушують свої процесуальні права у виконавчому провадженні;

- теза про розмежування підстав залучення експертів та спеціалістів у виконавчому провадженні. Спеціаліст залучається до участі у виконавчому провадженні для надання технічної допомоги та роз'яснення питань та, що виникають при вчиненні виконавчих дій, пов'язаних із застосуванням технічних засобів (фотографування, складання схем, планів, креслень тощо). Експерт – для роз'яснення питань, що виникають у виконавчому провадженні і потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки, ремесла та інших сферах;

- теза про доцільність надання приватними виконавцями послуг констатації фактів з установленням меж реалізації цих повноважень на законодавчому рівні;

- висновок про необхідність впровадження атестації та єдиного державного реєстру перекладачів;

- теза про недоцільність залучення понятих до виконавчого провадження. Обґрунтовано замінити участь понятих на повну відео фіксацію технічними засобами при здійсненні виконавцями виконавчих дій щодо примусового виконання рішень.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження теоретичних та практичних питань правового статусу учасників виконавчого провадження; правотворчій діяльності – для підготовки проектів законів про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» з метою удосконалення правового статусу учасників виконавчого провадження; правозастосовній діяльності – при примусовому виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб); навчальному процесі – при викладанні курсів «Виконавче провадження», підготовці підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, практикумів із зазначеної дисципліни.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію виконано та обговорено на кафедрі цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Теоретичні висновки, сформульовані у дисертації, доповідалися та обговорювалися на всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науковій конференції «Приватне право в умовах війни» (15 листопада 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану» (Одеса, 16 грудня 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» (Одеса, 28 грудня 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» (м. Одеса, 20 грудня 2024 р.); Науковій конференції «Новели цивільного процесуального законодавства: спрощені провадження» (м. Одеса, 5 травня 2025 р.).

Публікації. Основні положення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, відображено в 4 наукових статтях, які опубліковано у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та у 2 інших публікаціях, що додатково висвітлюють основний зміст дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, що містять дванадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел (246 найменування) і додатків. Повний обсяг дисертації становить – 232 сторінки, з яких основний зміст – 228 сторінок.

По закінченню доповіді Русецької О.О. присутніми поставлені такі запитання:

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент Дрогозюк К.Б. запитала: Однією із пропозицій дисертаційного дослідження є необхідність запровадження констатації фактів у виконавчому провадженні. Крім того запропоновано надання такої послуги саме приватними виконавцям. Тому виникає питання: Чому Ви вважаєте, що необхідно надати таку послугу саме приватним виконавцям?

Русецька О.О. відповіла, що як свідчить досвід європейських та інших іноземних країн, констатацію фактів в більшості випадків здійснюють саме приватні виконавці (Литва, Франція, Польща, Молдова тощо). Така позиція є виправданою, оскільки констатація фактів - це здійснення певної послуги, результат якої в подальшому є доказом. Крім того, якщо надати такі повноваження державним виконавцям, то виникне ризик, що завдяки збільшенню навантаження на державних виконавців, вони не повною мірою будуть виконувати завдання, покладені на них державою щодо примусового виконання рішень. Крім того, констатація фактів це є певна послуга, яка не пов'язана з виконавчими діями щодо примусового виконання рішень. Отже, вбачається, що дії щодо констатації фактів варто покласти в Україні саме на приватних виконавців;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент Бут І.О. запитав: в дисертаційному дослідженні Ви пропонуєте монополію адвокатів у виконавчому провадженні. На Вашу думку в чому полягає така необхідність запровадження?

Русецька О.О. відповіла, «монополія адвоката» передбачена у судовому представництві, в виконавчому провадженні не простежується, та взагалі в нормах законодавства про виконавче провадження не міститься положення хто саме може бути представником у виконавчому провадженні, тому вважається, що будь яка особа, яка досягла вісімнадцяти річного віку та має повну цивільну дієздатність може бути представником у виконавчому провадженні. Однак, необхідно зазначити, що виконавче провадження реалізує мету судочинства, а саме захист прав та інтересів фізичних осіб, прав та інтересів юридичних осіб та інтересів держави. Отже, задля ефективного виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) та з метою запровадження єдиних високих професійних стандартів представництва у виконавчому провадженні, забезпечення захисту прав та гарантій сторін (фізичних осіб) у виконавчому провадженні тощо, необхідно запровадити саме представництво адвокатом у виконавчому провадженні;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент Стоянова Т.А. запитала: в дисертаційному дослідженні Вами

пропонується розширення повноважень помічника приватного виконавця. Виникає питання в чому полягає така необхідність?

Русецька О.О. відповіла, що посада помічника приватного виконавця є, поза сумнівом, надзвичайно важливою, оскільки дає змогу якісніше й ефективніше забезпечувати роботу приватного виконавця, а отже, і якість виконання рішень в Україні. Практика іноземних країн, в тому числі близьких до нас європейських говорить про те що, помічники приватних виконавців, мають досить великий спектр прав обов'язків при здійсненні ними повноважень помічника, наприклад в Польщі помічники навіть здійснюють заміщення самого виконавця на період його тимчасової відсутності. На жаль, в Україні на сьогодні бачимо достатньо обмежене коло обов'язків помічників приватних виконавців, які закріплені в ст. 29 Закону України «Про органу та осіб які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів». Аналізуючи вимоги до помічника приватного виконавця, необхідно зазначити, що претендент на таку посаду повинен мати вищу юридичну освіту не нижче першого рівня, що дає йому в повному обсязі здійснювати й інші дії. Так, насправді, реалізація процесуальних повноважень (прав та обов'язків) приватного виконавця передбачена для здійснення виконавчих дій, наприклад, отримання документів та інформації для встановлення майна боржника, опис майна боржника, для подальшої її реалізації, здійснення дій щодо залучення осіб для проведення виконавчих дій, здійснення фото/відеозйомки тощо. Все це потребує певного знання законодавства, яке притаманне приватному виконавцю та і їх поміщикам також. Сьогодні, в умовах переосмислення ролі та значення посади помічника приватного виконавця, вважаємо, що професія помічника не повинна бути просто технічним засобом організаційного забезпечення діяльності приватного виконавця, а повинна бути направлення саме на допомогу приватному виконавцю щодо здійснення ефективного виконання рішень у примусовому порядку.

Після відповідей на запитання виступив науковий керівник – професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор Волкова Наталія Василівна:

Науковий керівник зазначив, що зміст дисертації свідчить, що дослідження Русецької О.О. виконано на належному науковому рівні і має істотну наукову новизну. Авторкою самостійно опрацьовано значну кількість джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру, в тому числі судової практики, робота містить ряд цікавих і вагомих нових висновків та пропозицій, у томи числі змін і доповнень до ЦПК України, ГПК України, КАС України, Закону України «Про виконавче провадження» та Закону України «Про

органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів». Заслуговує схвалення і свідчить про комплексний підхід до розгляду теми використання та аналізу автором положень не лише національного законодавства про виконавче провадження, а й врахування міжнародних актів, що надало змогу більш повно та всебічно розглянути правовий статус учасників виконавчого провадження.

Дисертаційна робота Русецької Оксани Олександрівни дає достатньо підстав вважати, що її авторка успішно виконала поставлені перед собою мету та завдання. Всебічно розглянуто правовий статус учасників виконавчого провадження та проведено аналіз на належному теоретичному та практичному рівні. Висновки достатньою мірою обґрунтовані і свідчать про самостійність запропонованого дослідження та підсумовують результати авторського дослідження і більш конкретно позначають те, до чого дійшла дисертантка і що винесене нею в якості положень наукової новизни. Вони відбиваються в чотирьох публікаціях з досліджуваної теми, в яких повною мірою виражається позиція дисертантки з досліджуваних проблем.

Русецькою О.О. повністю виконано індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. У процесі роботи з підготовки дисертації та виконання індивідуального плану наукової роботи дисертантка проявила себе як наполегливий, здібний та вдумливий дослідник. На належному рівні та своєчасно виконувала індивідуальний навчальний план, має високі оцінки.

Науковим керівником зазначено, що дисертація Русецької О.О. «Правовий статус учасників виконавчого провадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є самостійним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам та може бути рекомендоване до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

У обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор Голубєва Н.Ю.: зазначила, що дисертаційна робота Русецької О.О. на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження» за своїм змістом чітко структурована і свідчить про логічність та послідовність авторки у процесі дослідження, містить чимало нових наукових розробок, практичних рекомендацій та пропозицій щодо внесення змін до чинного законодавства. Дисертаційне дослідження виконано на належному науковому рівні і повністю відповідає вимогам та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, д.ю.н., професор, Андронов В.В. підкреслив актуальність теми, значущість проблематики для теорії та практики, вдалу архітектуру роботи, правильне розкриття питань, вказаних у роботі, повне досягнення мети та завдань дослідження. У роботі авторка вдало поєднала теоретичні аспекти з практичними дослідженнями, що робить дисертацію цінною не лише з наукової точки зору, але й з практичної. Робота містить велику кількість аналітичних даних та судової практики, що свідчить про ретельну підготовку та глибоке опрацювання матеріалу.

У підсумку, дисертація Русецької О.О. на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження» відповідає вимогам, що пред'являються до дисертації, та може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент Притуляк О.О.: відмітив високий науковий рівень дослідження, актуальність, повноту висновків. Вказав, що дисертація Русецької О.О. на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», подана на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді;

доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу, к. ю. н., доцент Яніцька І.А.: відзначила високий рівень дослідження, що робота є комплексним науковим дослідженням, яке має значну актуальність, містить ґрунтовно розкриті питання, правильні висновки, логічні та значимі для практики пропозиції щодо змін у нормативно-правові акти України. Дисертація Русецької О.О. на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», яка подана на здобуття ступеня доктора філософії, відповідає вимогам і може бути рекомендована до разового публічного захисту у спеціалізованій вченій раді.

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Обґрунтування вибору теми дослідження. Невиконання чи несвоєчасне виконання судових рішень та рішень інших уповноважених органів створює загрозу гарантіям державного захисту конституційних прав і свобод, законності та праву порядку у суспільстві. Актуальність дисертаційного дослідження зумовлена необхідністю вдосконалення законодавства про виконавче провадження, процесуального законодавства України, правозастосовної діяльності судів у справах, що пов'язані з оскарженням рішень, дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби тощо, приведення національного законодавства у відповідність до міжнародно-правових актів, що регулюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) (далі – рішення), потребою у зміні державної політики у цій сфері. Введення воєнного стану стало поштовхом для внесення відповідних корективів до примусового виконання рішень. Однак, навіть в умовах воєнного стану право на виконання рішень, гарантується Конституцією України та не підлягає обмеженню.

У більшості наукових досліджень проблематика учасників виконавчого провадження як до здобуття Україною незалежності, так і сучасними правниками здебільшого висвітлювалася щодо окремих учасників виконавчого провадження, таких як державний виконавець, сторони виконавчого провадження тощо. Однак до цього часу відсутні у вітчизняній науці саме комплексні дослідження щодо правового статусу всіх учасників виконавчого провадження. Також, державою було проведено реформування системи примусового виконання рішень в Україні, зокрема були внесені кардинальні зміни до законодавства про виконавче провадження. До основних змін необхідно віднести: запровадження інституту приватних виконавців; запровадження Єдиного реєстру боржників та Єдиного реєстру приватних виконавців. Були внесені зміни щодо добровільного виконання рішень, а саме при відкритті виконавчого провадження строк для самостійного (добровільного) виконання рішення боржнику вже не надається. Змінено строки вчинення вагомих виконавчих дій, реалізація майна боржника відповідно до змін здійснюється на електронних торгах. Виконавець при відкритті виконавчого провадження зобов'язаний одразу накладати арешт на майно (кошти) боржника, а після відкриття виконавчого провадження виконавець зобов'язує боржника подати декларацію про доходи та майно та багато ін.. Однак, незважаючи на це деякі питання правового статусу учасників виконавчого провадження

дотеперішнього часу є не вирішеними, потребують теоретичного осмислення та законодавчого уточнення.

Актуалізує дослідження також наявність суперечностей між нормами цивільного процесуального, господарського процесуального та виконавчого законодавства України тощо. Аналіз судової практики щодо примусового виконання рішень також свідчить про наявність низки проблем, що стосуються правового статусу учасників виконавчого провадження та відсутність єдиного підходу до їх вирішення. Тому правові питання, пов'язані визначенням правового статусу учасників виконавчого провадження потребують подальшого наукового осмислення.

Теоретичну основу дослідження. При дослідженні теми використовувались праці вітчизняних науковців, в яких розглядалася взагалі проблематика примусового виконання рішень та зокрема, учасників виконавчого провадження, серед яких: А. М. Авторгов, І. В. Андронов, Ю. В. Білоусов, Н. В. Волкова, О. Б. Верба, А. В. Гайченко, Н. Ю. Голубєва, Н. М. Грабар, К. В. Гусаров, Д. Є. Забзалюк, П. П. Заворотько, Д. Ю. Іщенко, М. Є. Кисельов, Д. Д. Луспеник, П. В. Макушев, Ю. Д. Притика, В. М. Притуляк, Л. Л. Тарасенко, С. Я. Фурса, С. А. Чванкін, М. Й. Штефан, С. В. Щербак та ін.

Серед робіт з виконавчого провадження, які присвячені в той чи іншій мірі учасникам виконавчого провадження слід відзначити такі дисертаційні дослідження: А. І. Пеперелиця «Організаційно-правові засади діяльності державної виконавчої служби в Україні» (2005 р.); Р. В. Ігонін «Організаційно-правові засади діяльності суб'єктів виконавчого провадження» (2007 р.); А. М. Авторгов «Адміністративно-правовий статус державного виконавця» (2008 р.); Ф. В. Бортняк «Форми та методи діяльності державної виконавчої служби» (2008 р.); О. Б. Верба-Сидор «Правосуб'єктність суду у виконавчому провадженні» (2012 р.); В. М. Притуляк «Повноваження при примусовому виконанні судових рішень у цивільних справах» (2016 р.); О. О. Чумак «Адміністративно-правові засади діяльності Державної виконавчої служби в Україні в умовах реформування органів виконавчої влади» (2016 р.); П. В. Макушев «Державна виконавча служба в Україні: адміністративно-правове дослідження» (2017 р.); О. М. Гришко «Адміністративно-правовий статут органів та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень та рішень інших органів» (2018 р.); Л. В. Крупнова «Система виконавчого провадження в Україні: теоретико-правові та праксеологічні аспекти» (2018 р.); Д. В. Смотрич «Процесуально-правові засади виконання судових рішень в адміністративних справах» (2021 р.); В. С. Боєру «Приватний виконавець як суб'єкт виконавчих процесуальних правовідносин» (2023 р.); Д. Ю. Іщенко «Інструменти діяльності приватних виконавців у системі права України» (2023 р.) тощо. Утім, цілісного системного дослідження правового статусу учасників виконавчого провадження, в якому були б

комплексно розглянуті питання правового статусу всіх учасників виконавчого провадження, таких як: державний виконавець, приватний виконавець, сторони, представник, прокурор, експерт, спеціаліст, перекладач тощо, у вітчизняній науці до теперішнього часу не розроблене. Також немає єдності й у підходах щодо: визначення ролі суду у виконавчому провадженні; класифікації суб'єктів виконавчого провадження; правового статусу як державного так і приватного виконавця та їх повноважень; з'ясування сутності та окреслення меж повноважень представника та прокурора у виконавчому провадженні та інших учасників виконавчого провадження; визначення поняття та змісту зловживання правами у виконавчому провадженні та протидії їх зловживанню тощо.

Необхідність приведення законодавства про виконавче провадження України до європейських стандартів з метою ефективного виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) у примусовому порядку, що також зумовлює актуальність дисертаційного дослідження. Таким чином, вибір теми дисертації зумовлений необхідністю розвитку науки виконавчого провадження, зокрема дослідженні правового статусу учасників виконавчого провадження, вдосконалення чинного законодавства України в цій сфері та практики його застосування.

Нормативною основою дослідження є Конституція України, міжнародні нормативно-правові акти, акти національного законодавства, які регулюють примусове виконання рішень судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб) в Україні.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія» «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» на 2021–2025 рр., що є складовою частиною плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Правове та соціальне життя людини в людиноцентристському вимірі в цифрову еру» на 2021–2025 рр. (державний реєстраційний номер 0122U000266).

Мета і завдання дослідження. Мета роботи полягає у розробці концептуальних положень визначення правового статусу учасників виконавчого провадження. Для досягнення мети у дисертаційній роботі вирішувалися такі завдання:

- обґрунтувати основні сучасні методологічні підходи до дослідження правового статусу учасників виконавчого провадження;
- визначити поняття суб'єктів виконавчого провадження та надати їх класифікацію;
- розкрити повноваження суду щодо примусового виконання рішень;

- встановити систему (модель) примусового виконання рішень;
- охарактеризувати правовий статус державних та приватних виконавців;
- визначити поняття сторін та їх правовий статус у виконавчому провадженні;

- виявити специфіку зловживання правами та встановити зміст механізму запобігання та протидії зловживанням процесуальними правами у виконавчому провадженні;

- розкрити зміст поняття та структури правового статусу прокурора, представника та інших учасників виконавчого провадження;

- сформулювати пропозиції щодо вдосконалення правового статусу учасників виконавчого провадження, актів чинного законодавства України в цій сфері з урахуванням міжнародних та європейських стандартів.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають між учасниками виконавчого провадження та іншими суб'єктами виконавчого провадження в процесі примусового виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб).

Предметом дослідження є правовий статус учасників виконавчого провадження.

Методи дослідження. Відповідно до мети і завдань дисертаційного дослідження в процесі роботи застосовані загальнонаукові та спеціальні методи пізнання правових явищ. Використання історико-правового методу дозволило визначити основні етапи становлення та розвитку системи (моделі) примусового виконання рішень (розділ 1 дисертації). Порівняльно-правовий (компаративістський) метод застосовувався при дослідженні актів цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративного законодавства та актів про виконавче провадження вітчизняного та зарубіжного законодавства тощо, зарубіжної наукової літератури, що сприяло виявленню аналогічних правових конструкцій правового статусу учасників виконавчого провадження (розділи 1, 2, 3 та 4 дисертації). Метод безпосереднього аналізу матеріалів судової практики з виконавчого провадження дозволив одержати необхідні знання та виокремити загальні та відмінні ознаки (елементи), притаманні окремим правовим категоріям, та визначити їх належність саме до виконавчого провадження (розділи 2, 3, 4 дисертації). За допомогою методу системно-структурного аналізу було визначено загальну систему і здійснено внутрішню структуризацію правового статусу виконавців, сторін, представників, прокурора та інших учасників виконавчого провадження (розділи 2, 3, 4 дисертації). Формально-логічний метод застосовувався для надання та аргументації наукових висновків та пропозицій щодо удосконалення законодавства (розділи 1, 2, 3, 4 дисертації).

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є першим в українській науці виконавчого провадження спеціальним комплексним дослідженням теоретичних та практичних проблем правового статусу учасників виконавчого провадження, виконаним на матеріалах оновленого виконавчого, цивільного процесуального, господарського процесуального, адміністративного законодавства України.

У дисертаційному дослідженні отримані такі результати, що мають наукову новизну:

вперше:

- сформульовано єдиний концептуальний підхід до розуміння змісту зловживання правами у виконавчому провадженні як правопорушення учасників виконавчого провадження (сторін, їхніх представників) при примусовому виконанні рішень, що здійснюється всупереч завданню та принципам виконавчого провадження, у формі діяльності або бездіяльності, з метою отримання певної неправомірної вигоди, наслідком якої є вчинення перешкод щодо примусового виконання рішень або неможливості виконання рішень та заподіяння шкоди правам та інтересам інших учасників виконавчого провадження;

- запропоновано встановити порядок (механізм) притягнення до відповідальності сторін та їх представників за зловживання правами у виконавчому провадженні на законодавчому рівні. А саме: у випадку встановлення зловживання правами стороною її представником щодо виконання рішень суду, виконавець з власної ініціативи або за клопотанням учасників виконавчого провадження звертається до суду, який видав виконавчий документ для притягнення їх до відповідальності. Щодо виконання рішень інших органів (посадових осіб) виконавець звертається до відповідного адміністративного суду в порядку, передбаченому законом. Суд зобов'язаний вживати заходів для запобігання зловживанню правами у вигляді накладення штрафу передбаченим законодавством.

- запропоновано на законодавчому рівні встановити право пред'явлення виконавчого документа до примусового виконання органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, з метою захисту прав та інтересів інших осіб, якщо за їхньою заявою було розпочато судовий процес та ухвалене відповідне рішення. Конкретизовано віднести зазначених суб'єктів до учасників виконавчого провадження;

- запропоновано судовий контроль за виконанням судового рішення розглядати як один із засобів захисту порушених прав, свобод та інтересів сторін виконавчого провадження, а оскарження рішень, дій або бездіяльності

виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби - як здійснення правосуддя судом;

- доведено необхідність віднести помічника приватного виконавця до інших учасників виконавчого провадження;

- доведено необхідність розширення суб'єктного складу осіб, які мають право заявляти відводи виконавцю, і наділити таким правом прокурора; вдосконалено:

- зміст категорії «ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням» який включає умисне вчинення будь-яких свідомих дій або бездіяльність боржника, спрямованих на невиконання зобов'язань покладеного на нього відповідним рішенням з грубим порушенням строків виконання рішень у примусовому порядку, якщо для такого виконання є всі належні умови (наявне майно, кошти тощо), що має наслідки неможливість виконання рішень у примусовому порядку та порушують права та інтереси учасників виконавчого провадження;

- поняття стягувача у виконавчому провадженні в частині, що стягувачем є особа, на користь чи в інтересах якої видано виконавчий документ, за яким відкрито виконавче провадження. Конкретизовано коло осіб, які є стягувачами у виконавчому провадженні, включаючи фізичну особу-підприємця;

- поняття боржника у виконавчому провадженні в частині, що боржником є особа на яку покладається обов'язок щодо виконання рішення за виконавчим документом, за яким відкрито виконавче провадження. Конкретизовано коло осіб, які є боржниками у виконавчому провадженні, включаючи фізичну особу-підприємця;

- науковий підхід щодо класифікації суб'єктів виконавчого провадження в частині виокремлення їх в різні види з розширенням їхнього переліку. З урахуванням критерія юридичної заінтересованості у вчиненні виконавчих дій та залежно від правового статусу особи у виконавчому провадженні, запропоновано класифікувати суб'єктів виконавчого провадження на наступні види: виконавець (державний, приватний); учасники виконавчого провадження. В свою чергу учасників виконавчого провадження поділяються на: 1) особи, які беруть участь у виконавчому провадженні: сторони (стягувач, боржник), прокурор (у разі представництва інтересів держави в суді), органи державної влади, органи місцевого самоврядування, фізичні та юридичні особи; 2) представники; 3) інші учасники виконавчого провадження (помічник приватного виконавця, експерт, спеціаліст, перекладач, суб'єкт оціночної діяльності-суб'єкт господарювання, особи, права інтелектуальної власності яких порушені, за виконавчими документами про конфіскацію та знищення майна,

поняті, працівники поліції, представники органів опіки і піклування, інші органи та установи у порядку, встановленому законом);

- науковий підхід про необхідність запровадження надання правничої допомоги у виконавчому провадженні виключно адвокатом, у разі якщо сторона виконавчого провадження є фізичною особою. Конкретизовано, коло осіб, які можуть буди представниками у виконавчому провадженні включаючи особу, яка досягла вісімнадцяти років та має повну цивільну дієздатність, у разі якщо вона приймала участь у суді як представник у малозначних справах та отримала відповідне рішення по справі, що підлягає примусовому виконанню;

набило подальшого розвитку:

- висновок про необхідність відновлення авансового внеску у виконавчому провадженні з розширенням кола осіб, які б звільнялись від сплати такого внеску з урахуванням їхнього майнового стану. А також звільнення від сплати такого внеску стягувачів за рішеннями, де боржником є держава, державний орган та прокурор;

- теза про неможливість віднесення суду до кола суб'єктів виконавчого провадження, в силу його правового статусу;

- висновок про необхідність трактування, за наявності ознак умисного ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням як спосіб невиконання рішень, який передбачає кримінальну відповідальність відповідно до КК України. Конкретизована, що за наявності ознак умисного ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням, виконавець складає акт про порушення і звертається до органів досудового розслідування з повідомленням про вчинення кримінального правопорушення боржником.

- висновок про доцільність надання приватному виконавцю права за наявності заборгованості зі сплати аліментів, сукупний розмір якої перевищує суму відповідних платежів за чотири місяці, виносити постанову про встановлення тимчасового обмеження прав боржника;

- висновок про необхідність на законодавчому рівні поступово надати приватним виконавцям більший обсяг повноважень щодо примусового виконання окремих рішень, що належать до виконання тільки державним виконавцям. Конкретизовано, що розширення повноважень приватного виконавця повинно відбуватись поступово, а саме вже сьогодні, у період воєнного стану, приватним виконавцям слід надати повноваження щодо виконання рішень на користь держави та рішень адміністративних судів, де боржником не виступає держава, після закінчення воєнних дій - рішень про стягнення з державних комунальних підприємств та рішень про вселення і виселення фізичних осіб, натомість рішення ЄСПЛ, рішення про відібрання

дітей, рішення щодо неповнолітніх необхідно віднести до компетенції тільки державних виконавців;

- висновок про необхідність розширення повноважень помічника приватного виконавця, а саме надати право помічнику приватного виконавця за його дорученням проводити опис майна боржника, представляти інтереси приватного виконавця в державних органах. Обґрунтовано необхідність встановлення механізму виконання доручення щодо проведення опису майна боржника помічником приватного виконавця, зокрема слід передбачити на законодавчому рівні здійснення певних виконавчих дій щодо цього, а саме: приватний виконавець виносить постанову про опис майна боржника та письмове доручення про здійснення реалізації такого опису. Помічник приватного виконавця здійснює всі необхідні дії, які визначені приватним виконавцем у дорученні. Після закінчення опису майна боржника помічником, приватний виконавець перевіряє виконання доручення та виносить постанову про арешт описаного майна;

- науковий підхід до розмежування понять «ухилення боржника від виконання зобов'язань, покладених на нього рішенням» та «зловживання правами у виконавчому провадженні» в частині зазначення про їхню різну правову природу, зміст, суб'єктний склад тощо. Ухилення від виконання зобов'язань за рішенням може стосуватися тільки боржника, якщо він умисно їх не виконує, оскільки саме на боржника покладені такі зобов'язання, а зловживати правами у виконавчому провадженні може як і боржник, так і стягувач та їхні представники, якщо вони порушують свої процесуальні права у виконавчому провадженні;

- теза про розмежування підстав залучення експертів та спеціалістів у виконавчому провадженні. Спеціаліст залучається до участі у виконавчому провадженні для надання технічної допомоги та роз'яснення питань та, що виникають при вчиненні виконавчих дій, пов'язаних із застосуванням технічних засобів (фотографування, складання схем, планів, креслень тощо). Експерт – для роз'яснення питань, що виникають у виконавчому провадженні і потребують спеціальних знань у галузі науки, мистецтва, техніки, ремесла та інших сферах;

- теза про доцільність надання приватними виконавцями послуг констатації фактів з установленням меж реалізації цих повноважень на законодавчому рівні;

- висновок про необхідність впровадження атестації та єдиного державного реєстру перекладачів;

- теза про недоцільність залучення понятих до виконавчого провадження. Обґрунтовано замінити участь понятих на повну відео фіксацію технічними засобами при здійсненні виконавцями виконавчих дій щодо примусового виконання рішень.

Практичне значення одержаних результатів. Сформульовані в дисертації висновки та пропозиції можуть бути використані у:

науково-дослідній діяльності – для подальшого дослідження теоретичних та практичних питань правового статусу учасників виконавчого провадження; правотворчій діяльності – для підготовки проектів законів про внесення змін до Закону України «Про виконавче провадження» з метою удосконалення правового статусу учасників виконавчого провадження; правозастосовній діяльності – при примусовому виконанні судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб); навчальному процесі – при викладанні курсів «Виконавче провадження», підготовці підручників, навчальних посібників, курсів лекцій, практикумів із зазначеної дисципліни.

Апробація матеріалів дисертації. Дисертацію виконано та обговорено на кафедрі цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія». Теоретичні висновки, сформульовані у дисертації, доповідалися та обговорювалися на всеукраїнських науково-практичних конференціях: Всеукраїнській науковій конференції «Приватне право в умовах війни» (15 листопада 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану» (Одеса, 16 грудня 2022 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» (Одеса, 28 грудня 2023 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції ім. Ю. С. Червоного «Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру» (м. Одеса, 20 грудня 2024 р.); Науковій конференції «Новели цивільного процесуального законодавства: спрощені провадження» (м. Одеса, 5 травня 2025 р.).

Публікації. Основні положення, висновки та пропозиції, що містяться у дисертації, відображено в 4 наукових статтях, які опубліковано у наукових фахових виданнях, перелік яких затверджено МОН України, а також у 5 тезах доповідей на науково-практичних конференціях та у 2 інших публікаціях, що додатково висвітлюють основний зміст дисертації.

Список публікацій здобувача за темою дисертації та відомості про апробацію матеріалів дисертації:

Наукові праці в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Русецька О. О. Права та обов'язки сторін у виконавчому провадженні. *Науковий Вісник публічного та приватного права*. 2023. Вип. 6. С. 26-30. URL: <http://nvpppp.in.ua/vip/2023/6/6.pdf>

2. Русецька О. О. Щодо повноважень суду у виконавчому провадженні : окремі аспекти. *Київський часопис права*. 2024. № 4. С. 18-22. URL: <https://kyivchasprava.kneu.in.ua/index.php/kyivchasprava/article/view/530/506>

3. Русецька О. О. Окремі аспекти розмежування юрисдикції щодо оскарження рішень, дій або бездіяльності виконавців та посадових осіб органів державної виконавчої служби. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Сер.: Юриспруденція. 2025. № 73. С. 65-68. URL: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2025.73.13>

4. Русецька О. О. Щодо ефективності роботи приватного та державного виконавців при примусовому виконанні рішень суду: порівняльний аналіз. *Науковий вісник УжНУ*. Серія: Право. 2025. Вип. 90. Ч.2. С. 192-196. URL: <https://visnyk-juris-uzhnu.com/wp-content/uploads/2025/09/29-1.pdf>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

5. Русецька О. О. Окремі питання представництва у виконавчому провадженні. *Приватне право в умовах війни* : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 15 листопада 2022 р.) / за заг. ред.: д. ю. н., проф. Є. Харитонова, д. ю. н., проф. І. Давидової; НУ «ОЮА». Одеса : Фенікс, 2022. С. 364-367. URL: <https://hdl.handle.net/11300/25241>

6. Русецька О. О. Окремі аспекти зловживання процесуальними правами у виконавчому провадженні. *Цивільне судочинство та виконавче провадження в умовах воєнного стану* : матеріали всеукр. наук.-практ. конф. ім. Ю. С. Червоного (Одеса, 16 грудня 2022 р.) / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої. Одеса : Фенікс, 2022. С. 137-139. URL: <https://hdl.handle.net/11300/23006>

7. Русецька О. О. Щодо визначення класифікації суб'єктів виконавчого провадження. *Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру* : матеріали Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (Одеса, 28 груд. 2023 р.) [Електронне видання] / за заг. ред. Н. Ю. Голубевої ; Нац. ун-т «Одес. юрид. академія». Одеса : Фенікс, 2023. С. 96-98. URL: <https://dspace.onua.edu.ua/items/2e691c45-6b3f-4c2f-8eeb-3b873c56d62a>

8. Русецька О. О. Прокурор як учасник виконавчого провадження щодо здійснення представницьких функцій інтересів громадян : окремі аспекти. *Захист прав людини в порядку цивільного судочинства в цифрову еру* : матер. Всеукр. наук. практич. інтернет-конф. ім. Ю. С. Червоного (м. Одеса, 20 груд. 2024 р.) / упоряд.: Н. Ю. Голубева, І. В. Андронов, О. О. Полуніна [та ін.] ; за заг. ред. Н. Ю. Голубевої ; «НУ ОЮА». Одеса : Юридична література, 2025. С.55-57. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.29344>

9. Русецька О. О. Деякі зміни цивільного процесуального законодавства щодо здійснення судового контролю за виконанням рішень. *Новели цивільного процесуального законодавства: спрощені провадження* : матеріали науково-практичної конференції (м. Одеса, 5 травня 2025 р.) / упоряд.: Н. Ю. Голубева, І.

А. Яніцька, О. В. Сатановська ; за заг. ред. Н. Ю. Голубевої ; Нац. ун-т «Одес.юрід. академія». Одеса : Юридична література, 2025. 108 с. С.90-92. DOI: <https://doi.org/10.32837/11300.29744>

Інші публікації, що додатково висвітлюють основний зміст дисертації:

10. Русецька О. О. Звернення стягнення на частку, частину частки боржника в статутному капіталі товариства. *Вісник Асоціації приватних виконавців України* / гол. редкол. О. Верба. Київ: АПВУ, 2023. № 1. С.69-71.

11. Русецька О. О. Запобігання та протидії зловживання процесуальними правами учасниками виконавчого провадження : окремі аспекти. *Вісник Асоціації приватних виконавців України* / гол. редкол. О. Верба. Київ: АПВУ, 2024. № 1. (2). С. 141-143.

Особистий внесок дисертанта. Дисертаційна робота є власним авторським дослідженням, у якому наукові положення, висновки та пропозиції обґрунтовано самостійно в результаті опрацювання значної кількості джерел монографічного, нормативно-правового, правозастосовного характеру, в тому числі судової практики та зарубіжного досвіду.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана сучасною науковою мовою, стиль викладання відповідає прийнятному у науковій літературі й забезпечує легкість та доступність сприйняття наукових положень, висновків і рекомендацій дисертаційного дослідження.

Відповідність дисертації вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Дисертація відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Загальний висновок. Враховуючи викладене, вважаємо, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження» відповідає спеціальності 081 «Право», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України

від 19 травня 2023 року № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31 травня 2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами) та рекомендується до захисту на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

У результаті відкритого голосування учасники засідання фахового семінару в кількості 14 осіб подали голоси «за». Ніхто із учасників фахового семінару не проголосував «проти» рекомендації дисертаційної роботи Русецької О.О. до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

УХВАЛИЛИ:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження» представленої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Русецької Оксани Олександрівни відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції Постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), Вимогам до оформлення дисертації, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. № 40 (зі змінами від 31 травня 2019 р. № 759) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

3. Рекомендувати дисертацію Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

4. Запропонувати Вченій раді Національного університету «Одеська юридична академія» персональний склад разової спеціалізованої вченої ради з правом прийняття до розгляду та проведення публічного захисту дисертації

Русецької Оксани Олександрівни на тему «Правовий статус учасників виконавчого провадження», зокрема:

1. Голова ради – **АНДРОНОВ Ігор Володимирович** - д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Рецензенти:

2. **ГОЛУБЄВА Неллі Юріївна** – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

3. **ЯНИЦЬКА Інна Анатоліївна** – к.ю.н., доцент, доцент кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу Національного університету «Одеська юридична академія»;

Офіційні опоненти:

4. **ГУСАРОВ Костянтин Володимирович** – д.ю.н., професор, професор кафедри цивільної юстиції та адвокатури Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого;

5. **Тарасенко Леонід Леонідович** – к.ю.н., доцент, доцент кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права Львівського національного університету імені Івана Франка.

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук (докторів філософії в галузі «Право») за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 14; проти – немає; утримались – немає.

Головуюча на засіданні,
д.ю.н., професор,
завідувачка кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Неллі Голубєва

Секретар на засіданні,
лаборант кафедри цивільного,
нотаріального та виконавчого процесу
Національного університету
«Одеська юридична академія»

Олександра РАБОЧА